

Излази сваког
четвртка у недељу

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 3:20
на по године К 1:60
на четврт. год. К —80
За друге земље: на го-
дину 5 круна. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
цјеновнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шују, рачунају се је-
— фтинije. —

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу уредни-
штву „СРПСКОГ КОЛА
народног листа“. Руко-
писи се не враћају. ~

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Повјереници „Српског Кола“.

Око 3.000 комада „Српског Кола“ иду на по-
јединце. И од тих појединаца добивамо често
жалбе, да лист не добију. Лист пропада нај-
чешће код опћина. Пандури, писари, сеоске листо-
ноше, франковци, мађарони, узимају лист себи,
или га уништавају. А онда, многи сељаци, над
дођу пошти или опћини, приме се да предаду лист
оном чији је, понесу га и не предаду. Отуд тужбе
на неуредно добивање листа.

1.000 комада „Срп. Кола“ иде на повјере-
нике. Сви људи у селу сложе се, да њихови бро-
јеви иду на једну главну адресу: на учитеља,
попа, трговца. Кад нешто дође на господина, онда
се већ и код поште и код опћине пази боље. И
од повјереника ми не добисмо, чини нам се, није-
дне тужбе у овој години, да нису добили листа.

Зато молимо своје претплатнике нека се сложе
гдје год их има више и замоле кога од госпoде,
нека се прими повјереништва за њих. Ми ћемо
свеједно на свани број метнути пасицу и на њу
адресу сваког претплатника, да повјереник зна
које је чији број. А све ћемо скупа замотати у
велику пасицу, на којој ће бити адреса повјереника.

Тако ће наши претплатници добивати тачно
лист. Биће задовољнији они, а и ми, што ће они
лист редовно читати. Уз то ће лист имати много
више претплатника, јер многи не држе га баш
зато, што га не добију уредно.

Претплатници! Размислите о овом и видје-
ћете да је овако боље.

Управа „Српског Кола“.

Срби ратари!

„Српско Коло“ улази у годину 1911, а у
9-ту годину свог живота. Богу хвала и свесним
српским ратарима, оно улази у ту девету го-
дину далеко јаче него што је ушло у годину
1910. Број претплатника „Српског Кола“ удво-
стручио се у 1910. год., са две хиљаде скочио

је на преко четири хиљаде. „Српско Коло“ није
ни ове 1910. године имало добитка који би се
могао уложити у проширење листа, али није
имало ни губитка као у год. 1909. И то је већ
велика ствар и врло ретка код српских новина.
А морамо признати да су и претплатници били
много тачнији него пре у плаћању претплате.

То нам даје наде да ће лист и даље на-
предовати, па да ћемо га моћи ускоро про-
ширити за четири стране. У лету 1910. писали
смо како нам је потребно да имамо 5.000 прет-
платника, па да лист проширимо са те 4 стране,
и да цена остане иста. Сада можемо рећи да
нам је потребно још 700 нових претплатника,
а стари да нам остану верни, па би лист без
икаког страха од губитка могли проширити.
Те четири стране стајале би нас за сваки број
35 К или за 52 броја у години 1.820 К. Онај
вишак отишао би на марке (728 К) за нове
претплатнике. Али тих 700 морали би бити
људи који тачно плаћају, иначе је губитак ту.

Дабогме, овде се мора узети у рачун то,
да уредник нема награде за уређивање „Срп.
Кола“, него живи од другог, а „С. Коло“ уре-
ђује бадава. Друкчије не би лист могао бити
овако јевтин, јер сви други ратарски листови
скупљи су.

Српски ратари, ви умете већ ценити знање
и просвету. Многи и многи од вас писали су
нам колико воле „Српско Коло“ и колико оно
користи народу, уносећи знање и свест у њега.
Али и ви и ми тужили смо се што је „Срп.
Коло“ малено, те не може да стане све у њега
што би требало. Сетите се тога и промислите,
колико ће оно више учинити у сиромашном и
забатаљеном српском народу, кад буде веће,
пространије за половицу него до сад. У сваки
број моћи ће ући по један чланчић политички,
па онда по чланчић о законима, здрављу, хи-
сторији српској или словенској, о земљораду,
песма или приповетка, шала и забава, и друге
разне вести и дописи из народа, правни савети,
тако да у сваком броју буде заступана свака
грана народног живота и мишљења. А моћи ће
се писати више и о животу Срба у Босни, Угар-
ској, Далмацији, да и тамошњи претплатници

Чувајте и остављајте свани број овога листа, јер ће вам требати и послуже, да га читате.

буду задовољни. До сад је то било немогуће удесити ради скученог простора.

Српски ратари! Ми се поуздано надамо да ћете нас ви потпомоћи у овом. Није потребно него да вас 4000 останете на даље верни „Српском Колу“ и нађете још 700 другова, и „Српско Коло“ биће осигурано и у повећаном свом облику.

А ви то и морате да учините. Мисмо први у Српству видели да правог напретка и правог изгледа за извојевање наших права нема без просвећеног српског ратара. Зато смо у јесен 1903. године покренули први ратарски лист у Српству. За нама се поведоше и Срби у Србији, Босни и Далмацији, где су после тога покренути ратарски листови. Свуда се дошло до уверења, да је просвећен ратар највеће јамство за успех у борби око народних права. То видите и ви већ и стога је и ваша дужност да урадите колико год се може за народно просвећење, јер не радите тим за другог него за себе. Углед ратара расте у народу и држави све више баш зато, је расте и њихова свест. Што више ратари буду умели показати шта могу и хоће да учине они за своју ствар *сами*, то ће и тај углед њихов још већма расти. Тада ће и вође српскога народа моћи упрети прстом на војску ратарску и рећи силницима: гледајте те хиљаде свесних људи из народа. Ови, а не ми, шака вођа у странци, веле: не сме се даље и мира нема док прогоњени и изгладњели народ не добије своје. Пазите се стога јер страхан је народни гњев! И верујте, да ће се онда горе око зелених столова и у меканим наслоњачама другачије пазити на жеље и захтеве народне. Јер упамтите: будућност наша у нама је, у нашој свести, знању, слози, братству, а не у рукама банова, министара и владара. Помозите зато свом листу, који уноси у српски народ свест и знање, учи га братству и слози, диже темеље српској бољој будућности. Учините да га можда већ за месец дада видимо већег, угледнијег и пунијег. Све што учините, учинићете Српству и себи.

На посао!

А.

О избору опћинског одбора.

Бирање.

Кад прође вријеме одређено за гласање, избор се закључује. Најприје се изборници прозивају да гласају из изборне листине, редом како су у њој побиљежени. Они који нису били код прозивања, могу прићи сами послје прозивања и пријавити се да су дошли гласати, па ће им се убиљежити глас. Тако све док не прође вријеме одређено за гласање. Кад то вријеме прође онда више нико не може гла-

сати. Избор је завршен. Изборни одбор срачунава колико је ко добио гласова. Кад се то учини, изасланик кот. области прогласиће изабране одборнике. Он мора питати присутне изборнике има ли ко шта да приговори. Ако нема, он може одмах запресећи одборнике. А ако ко приговори и приговоре своје образложи, онда он не смије запресећи одборника, него ће све списе послати жупанијској области на ријешење.

Како смо читали у §-у 33., онај је изабран ко добије више од половине од свију гласова, који су пали. Ако пане 100 гласова, па један добије 51 глас, он је изабран. Али ако Петар добије 49 гласова, Павле 30, а Јован 21, онда Петар није изабран, јер друга двојица имају заједно 51 глас, а он само 49. Тада мора доћи до ужег избора између оних који су добили највише гласова, дакле, између Петра и Павла бираће се наново, па који добије више гласова, који пану код овог поновног избора, тај је изабран.

Док избор траје, сваки одрасли човјек има право бити ондје гдје се бира и гледати и пазити како се избор обавља. Јер закон вели да је бирање *јавно*, т. ј. свако смије бити код њега. Но, како су просторије, гдје се бира, обично тијесне, то сви не би могли стати који би хтјели, нарочито изборници. Стога они могу између себе изабрати своје поуздане људе, који ће стајати на мјесту гдје се гласа. Ако се догоди каква незаконитост, они могу приговорити одмах на мјесту или кад се избор сврши.

Код избора има да буде мир и изасланик кот. области нарочито пази на то. Но то не значи да се не смије кортеширати код избора, то јест наговарати друге за кога ће гласати. Не смије се код тога само правити наред и сила, а обичним начином смије се кортеширати. Ко је паметан тај се неће дати наговорити, а ко се даде нико му није крив. Дакле, кортеширање само по себи слободно је.

Русија.

Александар I. (од 1801.—1825.) Ратови.

Прва половина владе Александра I. испуњена је самим ратовима. Од 1805. до 1815. г. била је Русија готово без прекида у рату. Три рата водила је с царевином Француском: 1805., 1806. до 1807. и 1812. до 1815., 1809. ратовала је са краљевином Шведском, а од 1809. до 1812. с Турском.

Године 1789. дошло је у краљевини Француској до велике буне против краља и владе. Побунио се измучени и потлачени француски народ против неограниченог господства краља и његових помагача племића и високих свеће-

ника, који су народ довели на просјачки штап, међући на њега велике порезе, само да намакну новца за свој разуздани живот. Та буна (револуција) трајала је неколико година. Најзад је народ збацио краља и прогласио Француску за републику, за државу без владара. У тој борби буду краљ француски и његова жена осуђени на смрт и погубљени. Ради тога а и зато, да се не би побуна раширила и у друге земље, сложили су се неколико пута владари Европе да упокорје француске бунтовнике и поврате тамо краљевство. Но све је било узалуд, јер француски народ бранио је очајнички и јуначки своју тешко извојевану слободу. Француска је победила сваки пут Европу. У тима француским ратовима прославио се као најбољи француски војсковођа ђенерал Наполеон Бонапарте. Своју славу и омиљеност у војсци употреби он на то, да себи приграби владу. И збиља, он, син обичног адвоката, прогласи се за француског цара. Али није му то било доста. Он је лебдио за тим, да загосподари свом Европом. И вјечито је ратовао. Тукао је сваког, нико му није могао одољети. Млавио је Нијемце, Шпањолце, Талијане, Аустријанце. Велика је опасност пријетила од овог страшног војсковође и великог јунака свима владарима у Европи. Зато су се они много пута слагали да га сломи. Али узаман. 1805. сложила се Русија и Австроугарска против њега. Но он грозно потуче спојене Русе и Австријанце. 1807. сложе се Русија и Прусска, но он потуче и њих. Али ту је Наполеон осјетио да је с Русима теже бити бојеве, јер сваку побједу морао је крваво платити. Руси су тврдоглаво, упорно бранили се, падали су као љесе, али узмицања није било тако шале. Тада се Наполеон измири с Русима и склопи пријатељство. Зато Русији објави рат краљевина Шведска, чији је краљ страшно мрзио Наполеона. Но Русија свлада Шведску 1809. и отме јој цијелу велику покрајину, кнежевину Финску. У том су рату Руси учинили нешто, што нико никад није учинио. Кад се смрзло море између Шведске и Русије, руска војска пође преко смрзнутог мора у Шведску. Три дана је ишла војска преко леда. Страшан је то био пут, кроз дубоки снијег, преко великих наслага санта и између големих пукотина и расјелина, али Руси свршише то и као гром из ведра неба грунуше у Шведску, кад им се нико није надао. Упрепашћени Швеђани замоле за мир и отступе Русији споменуту земљу.

У исто доба водила је Русија рат с Турском, који је трајао све до 1812 године. Русија добије од Турске земљу Бесарабију. У овом рату прелазила је руска војска из Влашке

у Србију, гдје је тада Карађорђе водио устанак српски против Турака. Руси су се заједно са Србима борили против Турака, побјеђивали их сјајно, на примјер код Варварина.

1811. године поремети се пријатељство између Наполеона и Русије. Наполеон се стане спремати на велики рат против Русије, да сломи задњу државу која му се смјела опирати још. А Русија се почне спремати на обрану. И 1812. године букне страшни рат, један од највећих ратова, откад је свијета, у ком се Русија прославила неумрлом славом а страшни јунак цар Наполеон сурвао се у пропаст. Но о том у другом броју.

6.

Ратари за „Српско Коло“.

Читајући број 50. „Српскога Кола“ прочитао сам у њему ово мало ријечи:

Ко не жели држати „Српско Коло“ у идучој години.

То ме је у срце дирнуло. Били се могла наћи која српска душа и ма који Србин да себи овај лист обустави, да га не добива годишње за оне 3 К и 20 ф. Да ли би се нашао који Србин да рече да га неће читати и имати на годину.

Како не браћо Срби! Нисмо ми ратари толико имућни и учени, да имадемо сваки у својој кући закон о свему, нити можемо разлагати све §-е и наредбе земаљске владе како ваља.

Дакле, браћо, немојте да би који изјавио да неће бити претплатник овога листа. Овај нам је лист једини спас у нашој будућности, он нас упућује, показује, јазља и тумачи све и сва, да није овога листа не би ми ратари особито ништа знали. Јер сјећам се: Кад сам ја био још као ђак у II. разреду, онда из цијелога нашега Скрада, из двије порезне општине била су само два који су ишли бирати народнога заступника, и то они који су били присташе покојног господина начелника Томића.

Није онда било овога листа, па тако су и знали људи зашто ова двојица на тај дан одлазе у Војнић; нико о томе није ни појма имао.

А данас, браћо, упитај женско, и мушко, старо и младо, свако ће ти казати кад долази дан избора; кога би било добро бирати, ко је народни пријатељ, од које је странке и зашто се тај човјек бира. То је, браћо, све заслуга овога листа и узданице наше, оних наших жестоких и устрајних народних бораца из „Срп. нар. сам. странке“, оних у Загребу.

То је једно, а друго, знате ви, браћо, сви да пред годину двије нијеси смио казати ко си и што си, а особито ко није имао овога листа:

У оно тешко вријеме и под владом онога силника Рауха и његове господе, ко је читао овај лист, онај јо сваки знао што је Србин, што је српска вјера и народност, те је знао казати сваком српском непријатељу ко је и што је он.

Дакле, браћо, немојте да би који изоставио овај лист из немара или из лакомишљености, или да би Вас ко завео да то теби не треба, као што сам могао чути од некојих гдје говоре тежаку: „Не требају теби новине, није твој отац читао новине, али је могао живјети“. То неки веле из пизме, јер би ради да ти тежаче не знаш ништа, па да те лакше гоне и гуле, а неки опет из своје неукости и незнаниности.

Зато радимо нас сваки претплатник овога листа, да добијемо још уза се барем по једнога и два друга претплатника, не били у томе лист повећали, да што више чујемо и знамо, јер је овај лист од толике користи да се његова вриједност процијенити не може, јер је ово прави учитељ народни, кога свака кућа ратарска купити може на годину само за 3 К и 20 фил.

Држимо се, браћо, слажимо, упућујмо једни друге и питајмо за савјет народне учитеље и борце наше Српске самосталне странке, а поред свега тога, претплаћујмо, држимо и чувајмо овај лист као светињу.

А сад, честит нам Божић, браћо, и идућа година!

У Гор. Скраду, 2./I. 1911.

Милета Добросављевић, ратар.

Јакост малених.

Није лијепо хвалити се, али ми држимо, да кажемо само истину, ако рекнемо да се прилике у нашем народу у сваком погледу поправљају. Иде на боље све и међу ратарима и међу господом. Што би сад многи ратар урадио и жртвовао за народну ствар, о том се није могло ни мислити пред десетак година. А тако и у интелегенцији многи. При је све водило једино бригу о том како ће се што више попети у служби или приграбити себи иметка, па ма било и по цијену образа. А данас је све више интелегенције која је готова и да страда за народну ствар и да се помијеша у исти ред с онима најмањима, кад се треба заједнички упети да се нешто учини.

Хоћемо да овдје истакнемо један такав лијеп примјер.

Кад се стварао закон о проширењу изборног права, мађарони су рачунали да ће од сад, кад сиромашнији сељаци добију право гласа, моћи више успјети с новцем: што дајући баш мито у готовом, што частећи и плаћајући кола.

А кад се ради о новцу, онда су они јачи од народних странака, јер њима је отворена мађарска каса и каса владина.

Да покажу мађаронима, како није баш тако лако купити те српске сељаке, договорили су се изборници из неких села котара војничког, да на јесенашњи избор дођу сви пјешнице, и то скупа. А њихови свештеници рекоше да ће пјешнице ићи пред њима. Тако су изборници парохије перјасичке са својим парохом Гајом Лончарем, а парохије Широка Ријека са својим парохом Радом Милићем ишли на избор пјешнице. Из Перјасице ишло се 33 км. пјешке, а из Широке Ријеке око 15 километара до биралишта у Војнићу. Оно што је главно у животу остаје увијек исто. Мијењају се само начини живота. Некада су српски свештеници водили српски народ у бој на пушке и јатагане. Сада их, ево, има који га воде једнако у други бој. У бој законом у руци. И ови сада, као и они негда, једнако заслужују да им имена помињемо са признањем и хвалом.

Наши непријатељи јачи су од нас материјалном силом: јер су већи бројем, богатији и имају државну власт у руци. Али није само материјална сила која одлучује. Још више може да вриједи храбро срце, разборит ум, честита душа, чист карактер, јака воља за рад и напредовање и неуморност у сваком дјелању. Ако узумијемо у том претећи своје непријатеље, неће им користити њихова материјална сила.

Зар је наш народ из зрака исисао ријечи:

„Бој не бије свијетло оружје,
Већ бој бије срце у јунака?“

Будимо само јаки поштењем и љубави за своје, и неће нам нико моћи нахудити, па ма пуштао потоке злата и ријеке пића међу нас, да купи наше душе, или употребљавао ланце и вјешала да их сломије у нама. И знајмо да се се нађемо сви у једној рпи заједничким пословима: и интелегенција и ратари.

У том поштењу и љубави и слози лежи јакост малених, њоме ће не само одбранити што имају већ и отети што је право да добију.

Свећеницима Лончару и Милићу наше признање и хвала!

**Јесам ли послао претплату
на „Српско Коло“?**

Шта се збива у нас и у свијету.

У **Онима претплатницима** који су нам остали дужни за другу половицу 1910. године послаћемо у новој години само још 1. и 2. број. Ако нам до краја јануара не подмире старог дуга, то ћемо узети као да се одричу листа и нећемо им га више слати.

У **„Међу Велеиздајницима“**. Тако се зове књига коју је написао г. Јосип Лакатош, хрватски новинар. Он је био два мјесеца у тамници са Србима „велеиздајницима“, осуђен је био ради једног чланка за Раухово вријеме. У овој књизи описан је живот „велеиздајника“ у тамници. Има у њој велики број слика, преко 60. Штампано је књиге 10.000 комада. Још је остало нерастурених 500. Писац би желио да се та књига рашири и међу ратаре. Стога је за ратаре обалио цијену са 3 К 50 ф. (с поштаринном), колико је прије стајала, на 2 К.

Ко жели од ратара га купи књигу, нека пошаље новац на: Јосипа Лакатоша, Загреб, Гундулићева улица број 59.

У **Преварени изборници**. Пише нам пријатељ из *удбинског* котара: Мало се у ком котару код избора обећавало толико колико у удбинском, само да изборници даду своје гласове Гаши Девићу. Сваком су селу по нешто обећали. А сад ником ништа. Нема ни спомена о оном, што се рекло, да ће се дати нашем котару. Најгоре су прошли наши иначе честити Мутилићани. Они су сви листом гласали за Гашу Девића, јер им се рекло да ће им влада дати осам хиљада круна помоћи за градњу цркве. Показивали су им и некакав спис, по ком је већ влада дала те новце. А сад новцима ни трага ни гласа. Влада устегла оно и не да ништа. И сад се Мутилићани стиде, што су своје поштене гласове дали онаком човјеку, и због њега се одвојили од остале своје браће.

У **1. броју „Дом“** од 4. јануара 1911. напада посланик хрватске пучке сељачке странке, доктор Антун Радић, брат Стјепана Радића, гадно славног чешког учењака, а нашег пријатеља професора Масарика. Напада га ради тога, што се толико заузима за нас Србе и што је открио и доказао на очи свему свијету у делегацијама, да су они „велеиздајнички“ списи против Срба прављени за знањем грофа Форгача, посланика наше државе у Београду.

Он каже како Масарику није до истине и правце, него је у вези с некима људима који су против наше „царевине“. Дакле, ето денунцира самог Масарика, да је велеиздајник, да је против државе наше. И то зато, јер се поштена душа Масарикова узбунила против тога, што

су у Хрватској хтјели вјешати Србе ради списа које су начинили сами вјешатељи, па обиједили Србе да су их правили. Д-р Антун Радић грди Масарика, што се ишао разговарати с прљавим људима као што су Настић и Васић и питати их како су они то удешавали свој шпијонски посао. Та зато морамо баш да се дивимо Масарику. Кад се требало заузети за праведнике, њему није било мучно ни с гадовима, као што су Настић и Васић, разговарати и питати их. Него је требао ићи ваљада честитој господи Форгачу и Еренталу, па би му они рекли, шта су и како су радили против Срба! Као да им је врана мозак попила!

Па још каже г. Антун, како то није тако важна ствар за коју се Масарик заузео и зато ни он о њој није писао у „Дому“. Па дабогме, знамо ми да за њега није важно, хоће ли нас Србе све повјешати. Да, не велимо право. Кад би нас све повјешали, онда би то било важно, онда би он писао и кликтао од радости. Овако је сад бијесан. Но његово кевкање на Масарика неће Масарику шкодити. А ми смо му Срби и захвални, што показује оваким писањем своју ћуд.

У **Народ окреће леђа Радићевцима**. У котару новиградском изабран је за посланика члан хрватске пучке сељачке странке Јалжабетић. Откад су браћа Радићи, вође странке, завели странку у службу мађаронима, стало је у том котару да ври. У недјељу сазвана је била скупштина изборника у Ђурђевцу. Сазвали су је заједно Радићевци, коалирци, и присташе странке Старчевићеве. На тој скупштини требало је да се пред народ изнесу најновији догађаји у нашој политици и рад странке Радићеве у сабору, па да се чује шта народ вели. Говорили су Јалжабетић (Радићевац), поп Загорац (Старчевићанац) и Мајер, коалирац. Било је 800 изборника скупљено. Јалжабетић није могао никако да одбрани своју странку зато што се спрегла са мађаронима, грофовима и франковцима. Народ је био огорчен и кад је хтио говорити још један Радићевац, није му народ дао.

Изгледа да опсјенари Радићевци неће моћи дуго вући за нос хрватског народа.

У **Зашто је коалиција пала у Дарувару**. Један пријатељ ратар Ј. М. А. из К. пише нам да је Жидов Шварц, мађарон, зато прошао у котару даруварском, што је имућни сељак Андрија Малетић из Уљаника завео 20 Срба сељака, те су с њим гласали за Шварца за новце. Други, Максим Малетић из Имсова села гласао је сам за Шварца из свег села. Трећи, Љубомир Малетић из Крештеловца, није хтио ићи на избор. И тако народ говори: Малетићи су криви.

Савјетујте своје рођане и пријатеље да купују и читају овај лист.

Сви су издајице у свима селима. И пјева се пјесма која почиње:

Малетићи клети Бранковићи,
Издадоше Србе на Косову,
Црн им образ до вијека био,
Проклет био ко их је родио.

Опет у народном табору. У јануару мјесецу 1910. били су у глинском котару избори за жупанијску скупштину. Тада је још владао Раух. Код тих избора осрамотише се неки Срби, те гласаше уз франковце и рауховце. Међу њима су били и ратари Миле Жарковић и Миле Будић. Ми смо то онда јавили у „Српском Колу“ и жигосали све јадне Србе, који су то учинили.

Ама право је да сад опет јавимо како су ова двојица ратара код избора за земаљски сабор јесенас прешли опет у народни табор и гласали за самосталца проту Херцеговца, а против мађарона Грубера.

Нама је ово тим милије, што Србин из пркоса готово увијек ради још и горе, кад га прекориш. Тако, на примјер, Никола Меанџија из Мајских Пољана, котар Глина, о ком смо такођер писали, мјесто да дође к себи, забасава све даље у франковачко и мађаронско друштво.

Франк сели. Јозуа Франк, опасни наш противник, сасвим је страдао. Истјерали су њега и његове синове из странке. Лист Франкове странке „Hrvatsko Pravo“ и штампарију купили су попови католички за 100.000 К и сад они воде странку. Франк је продао и кућу своју у Загребу и сели у Осиек. Тамо ће му бити најугодније, јер то је град у ком има највише Жидова и туђинаца.

Различите вијести.

Падавица је до сад била једна од неизлечивих болести. Но изгледа да то неће више бити. Пише се да је један мађарски доктор пронашао лијек против ње. Лијек се убризгава у крв падавичаву човјеку и он брзо оздрављује. Сад се још праве покушаји са лијеком у једној мађарској болници. Ако се докаже да се тиме збиља лијечи падавица, онда ће се свуда почети употребљавати.

Вјешање у Јапану. У Јапану је недавно објешено 40 људи због тобожње завјере против цара јапанског Мутсухита. Но мисли се да је та завјера ствар измишљена, а влада јапанска пронашла ју је зато, да се ријеша првих људи у радничкој странци, која почиње врло да напредује и могла би влади много сметати у њеном самовољном управљању земљом.

Све чивутске и швапске новине дивиле су се прије Јапану због тобожње слободе која влада у њему, а ружиле Русију као тиранску земљу. Ево слободе у том хваљеном Јапану!

Земљотрес у Русији. У руској Азији починио је ових дана земљотрес велике штете. У мјесту Вјерниј остало је неколико стотина душа без крова над главом. У том крају Русије врло често потреси чине велике штете, свеједно као и у јужној Италији.

Руски језик у Шведској. У краљевини Шведској која граничи с Русијом и лежи сјеверно од ње, биће уведено у школе учење руског језика. Руски језик постаје све важнији, а није чудо, кад је језик народа, који броји преко 100 милиона душа. Сад се учи много у Њемачкој, Јапану, у Србији, Бугарској. Чеси су хтјели да се уведе у њихове школе, али аустријска влада није допустила. Боји се Руса.

24. министарство у Аустрији. Откад је уведен сабор у Аустрији, прије 40 година, пала су тамо већ 23 министарства. Пред 14 дана пало је 23-ће министарство, и сад је састављено 24-то. Не мијењају се, дакле, тако често министарства само у Србији, како се ругају Србима јеврејске новине него и у тој чувеној њиховој Аустрији.

Нови јунаци.

Свако вријеме има своје наваде, своје жеље и потребе, своју срамоту, а и своје јунаштво и јунаке. Говори се и пише како смо постали кукавице ми садањи људи и нисмо ни за што. Зато што се не боримо ножем и пушком као негда, што не умиремо на кољу, што нас не пеку на ватри. Али често је тежа и страшнија борба законом у руци против силе и неправде,

† Едуард Русјан.

него оружјем. Трпјети зло, шкрипати зубима трпећи, а не латити се ножа или пушке, него се борити законито док правда не побједи, то је јунаштво, за то се хоће и срца, и воље. Човјек би често и често пута рађе погинуо, пограбивши за оружје, него то трпио.

Али ако ћемо на то, да је јунаштво само у том: „смјети смрти у очи погледати“, не заостаје садање

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

доба за старим. Ено Срби из Србије толики погибоше задњих година четујући за слободу браће у Турској, и то господа, људи научени на љепши живот. Тако и Грци и Бугари. Колико их је погинуло за слободу у Русији задњих 40 година! Ено вам Португалске!

А гдје није потребно губити главе или другачије страдавати у борби за слободу, ту опет човјек на други начин показује, како се не боји смрти у очи погледати, кад треба нешто извојевати за људство. Ето вам пловљења зраком. Од вијекова тежио је људски ум за тим да измисли справу, којом би могао као птица пловити слободно зраком. Тек задњих година справа је измишљена. И све више се усавршава. Али да се усаврши, треба је неко и окушати, пробати њоме летјети. А за то треба срца јуначког, велике смјелости. Јер није то шала, на несигурној справи пењати се у зрак десетине, стотине и хиљаде метара! Па опет се људи дижу у зрак. И једни гину, једни пребијају ноге и руке, кичме, а други се опет дижу и летење сваки дан бива сигурније. Како ће то бити и лијепо и корисно за људе, кад се справа за летење толико усаврши, да се може летјети бар толико сигурно, колико је сигурна возња на жељезници или броду! Људи ће се тада са захвалности сјећати оних што изгибоше за ту ствар и споменике им дивати. У данашњем броју доносимо слику нашег брата Словенца Русјана, који је погинуо у Београду на трећи дан Божића, летећи зраком. Он се удружио са Србином фотографом Мерћепом из Загреба, те су начинили једну справу за летење. На тој справи летио је Русјан у Загребу срећно. С њом је отишао и у Београд и тамо је летио први пут срећно. Но код другог летења, кад се већ спуштао земљи у висини од 50 метара пукне једно крило у справе и справа се сруши на земљу са Русјаном. Остао је на мјесту мртав. 20.000 Београђана било је искупљено ту и уживало најприје у његову лијету, да на крају јакну од ужаса, кад су видјели како летиоца чека сигурна смрт.

Русјан је био стар тек 24 године. Лака била земља његову тијелу а вјечан спомен његову имену!

Са пута кроз народ.

Био сам у једном бановачком селу. Дожибио сам тамо што вам морам испричати ради тога да овакве случајеве, сличне овом који ћу да испричам, ви сами спречавате.

На заједничком сеоском земљишту има ископан дубок бунар (чатрња, зденац), из кога се вода вади на чекрк у чабру. Један сељак довео до бунара коње да их напоји. И мјесто да их напоји у кориту, или да је зато донио неку посуду, он их лијепо стане напајати из оног чабра, којим се вади вода из бунара за људе.

Једна жена гледа то. Види се, није јој право, али ћути, мука јој „ударити у очи“ ста-

ријем човјеку. Но њему не би ни то доста, него стаде шаком грабити воде из тог чабра, па прати коњима очи. Лијепо заграби, пере очи, па истом руком, којом је брљао по нечистим коњским очима, опет у воду. Е, сад би и оној жени превише, те му рече, како то не ваља, није здраво. А он ти осу на њу свакојаким погрдама. Ти овака, ти онака.

— Гадиш се од кљусета, јели? Како се гадиш, тако га и имаш. Ко је гиздав од марвинчета, није му до тог да се промучи како би га стекао или отхранио. Виде ти госпоје и пре-свијетле, како јој смрди кљусе! — па дај јој ово, па дај јој оно.

Јадна жена зграну се и умаче од даље грдње на други бунар негдје у селу.

Не би човјек вјеровао да се овако шта може догодити у садање доба. Та гадно је, и кад не би могао човјек добити болест каквоу од кљусета, као што може сакагију, црни пришт, итд. Човјек иза човјека не смије пити из исте чаше, јер не зна се увијек ко је здрав, а ко болестан, а камо ли да би пио из посуде у којој човјек други пере своје очи! А гдје је кљусе од човјека!

Човјек мора у нечем да се разликује од свиње, која тури у корито и ногу и њушку и једе халапљиво, као да једе из најчистијег тањира. Рекли смо, да је овако нешто гадно и огавно, па се већ зато не смије радити. А то је и нездраво, како смо споменули.

Учите дјецу своју на чистоћу и ред. У том је пола здравља. Она морају бити боља у том од нас и наших отаца. А научићете их најбоље, ако им предњачите примјером сами и сваком, ко гријеши у том и мање него овај пријашко, рекнете отворено да не ваља што чини.

А.

Одговори уредништва.

Д. У. у Н. Гр. По школском закону има се школа подићи свагдје гдје има 40 дјеце способне за школу. Ако толико дјеце има код вас, имате право на школу. Тражите.

В. Н. у Б. § 1493. нашег грађанског законика вели: „Ко начином поштеним прими каквоу ствар од законитога и поштеног посједника, тај има право као наступник да урачуна вријеме доспјелости (посједовања) својега предника..“ Дакле вама се урачунава вријеме за које су ваши претходници посједовали ту земљу.

Ј. Ш. у К. Нисмо вам досад одговорили јер имамо једног стручњака чиновника у овој ствари, који је пријатељ ратарима. Он нам о свима тежим стварима даде своје мишљење. Није овдје већ неко вријеме — на допусту је — доћи ће за 7 дана. Онда ћемо вам писати у писму о свему.

Криво сте урадили што нисте и за домаће одредили већу приступнину, а малу само за садање чла-

нове з. з. Јер Шваба може купити само осмину овлаштенитета и онда плаћа само осмину приступнине. Дакле, ако је приступнина 1000 К, онда ће платити само 125 К. Њему је главно, да се увуче унутра. Тако је по закону.

Могли сте по закону закључити, да овлаштенитство не прелази на купца док не купи не осмину, како сте ви закључили, него и више: четвртину, половину.

Будите само сложни, по §-у 22 припада код продаје овлаштенитства право прекупа најприје самој заједници, а онда сваком заједничару. Дакле, не може вам се нико увући унутра, ако сте сложни.

Но ви можете правила уз потврду владе и измијенити.

С. Н. у Т. Мора вам дати извјесницу или вам дати написмено зашто је не да. Тужите га конзисторији.

И. Д. и М. Г. у К. Тамо се не отвара никаков посао, него руска влада насељава Русе у пуне крајеве. Туђе поданике не прима. Криво сте разумјели што је писано у „Српском Колу“.

Сељацима у М. Одговорићемо вам одмах чим нам дође пријатељ, ког смо горе споменули у одговору. **Ј. Ш. у К.**

ПРОДАЈЕМ

1 камару сламе шеничне (15 возова), 1 од граорице (10 возова);
1 штагаљ (са десет возова сијена), штагаљ дугачак 18 метара
-- са два пљевњака, 2 парме и увозом. --

11 метара усијане шенице желим дати косити на љето на десетину, сијено и отаву дају на трећину. Ко жели овај посао -- примити добиће земље на по за кромпир, репу и мак. --

Фини комад земље имам, способан за циглану. Ко жели задати „Рингофен“, изнајмићу му земљу на више година. Земља -- је близу будућег колодвора у В. Писаници. --

Писмено или усмено треба се јавити на 1972
МИЛУ РАЛИЋА У ВЕЛИКОЈ ПИСАНИЦИ.

Чудо од буквара. Овај мој буквар има дванаест лекција. Од првих осам лекција може свака да се научи за по сата, а последње четири свака за један сат времена. — Уз овај буквар може сваки сељак бити учитељ, ако и сам умије читати. Ко ми пошаље са поштанском упутницом 55 потура (филира), тај добија буквар са наплаћеном поштарином. — Улма (Temes m.) Банат.
1842 **Љубомир Јовановић, школски управитељ и учитељ.**

Потврда. Овим потврђујем, да сам два момка, који нијесу умјели ни читати ни писати, научио за неколико минута да сасвим добро читају прву лекцију у буквару г. Љубомира Јовановића. —
У Алибунару (Банат). **М. М. Галвановић, парох.**

150 КГ. ШИБА

јефтино продаје

ЈОВО МАКСИМОВИЋ, СТРМЕН п. ШАШ

Штампа: Српска Штампарија у Загребу.

СРПСКО КОЛО

прима привредне огласе по најумјеренијој цијени.

ВОХАНКОВИ МЛИНОВИ,

МОТОРИ И ЛОКОМОБИЛИ

: НА СИРОВО УЉЕ :

Трошак на сваки сат и сваку коњску снагу један и по филира зајамчено. Ванредно миран и једнак ход, за сваку индустрију прикладни. Без вентила, без цијеви за паљење, погибел експлозије искључена. 1869

Нема финансијске контроле, обласна дозвола није потребна.

Прорачуни бесплатно и франко.

Заступник у Загребу:

Заступник у Шакрацу:

Т. Георгијевић

Стево Зукановић.

Прерадовићева улица 20.

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и све болести мехура лијечи сигурно **ГОНТОЛ**, како то **оверовљене** признанице доказују. **Гонтол се једе**, дакле нема **шприцања**. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

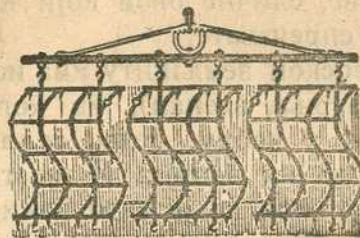
Љекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.
(Славонија). 1198

-- ПРВО БЈЕЛОВАРСКО ТРГОВАЧКО ДИОНИЧАРСКО ДРУШТВО --
У БЈЕЛОВАРУ

препоручује своје богато творничко складиште свих врсти 1534

господарских и шиваћих стројева.

Наши господарски стројеви су из прве обљубљене и најгласовитије

творнице **Ф. и И. Коваржик** из Простејева у Моравској, и шиваћи стројеви су из најгласовитијег фабриката, „Пфаф“ и систем „Сингер“. За доброту и каквоћу јамчимо. Горње стројеве продајемо за готов новац, као и на оброчно отплаћивање уз творничке цијене и обављамо све правке засјецајуће у ову струку брзо и јефтино у властитој радионици.

Управа.

Одговорни уредник: **Буде Будисављевић.**